

– управління інноваційною діяльністю в системі охорони здоров'я (установах охорони здоров'я) на основі системного підходу, який робить можливим комплексне вивчення інноваційної системи як єдиного цілого з вивченням його структурних компонентів (підсистеми, елементи), взаємозв'язків і фінансово-економічних відносин, виявленням ролі кожного структурного компонента в інноваційній діяльності.

В основі інноваційного підходу до управління ресурсами охорони здоров'я лежать системні перетворення в галузі, що поєднують формування інноваційної інфраструктури, інноваційного фінансово-економічного механізму, а також обліково-аналітичне, нормативне правове, методичне та інформаційне забезпечення, які дозволяють, з одного боку, підвищити якість і доступність медичної допомоги, а, з іншого боку, підвищити ефективність використання ресурсів охорони здоров'я.

Література

1. Лехан В. М. *Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір [Текст]* / В. М. Лехан, Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко. Київ, 2015. 240 с.
2. Поживілова О. *Державна політика України в галузі охорони здоров'я: стан та перспективи розвитку [Текст]* / О. Поживілова // *Публічне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2015. Вип. 1 (8). С. 122—132.
3. Стефанишина О. *Медична реформа: трижиттєво важливі кроки для нового парламенту [Електроний ресурс]*. Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/07/30/237706>.
4. *Основи інноватики [Текст]* / под ред. д-ра техн. наук, проф. Н. З. Султанова. Оренбург : ОГУ, 2016. 172 с.

Токар Маріан Юрійович

к. іст. н., доц., докторант Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Методологія дослідження громадських організацій в системі загальнодержавних координат

Методологічна складова досліджуваної проблеми запозичує значну частину понятійно-категоріального апарату з системи знань

багатьох наукових напрямків, а саме державного управління, політології, соціології, правознавства, суспільствознавства, історії та інших класичних і новітніх наук. Знання та подальший розвиток значною мірою впливають на можливість використання ідей і концептів у процесі дослідження конкретних спеціалізованих, у тому числі й таких дисциплін як аналіз державної політики, публічне адміністрування, адміністративний менеджмент, теорія організації, теорія соціального розвитку, порівняльна політологія тощо. Все це сприяє і перспективам процесу оптимізації, тобто вдосконалення, поліпшення, виявлення і впровадження кращих характерних ознак, інших інноваційних особливостей позитивної еволюції суспільства і держави в цілому. Одним із таких актуальних питань сучасності, вважаємо, позиціонування громадської організації в системі загальнодержавних координат. Починаючи дослідження, відштовхуємося від розуміння принципів можливості методологічної гнучкості, що сприяє кожен раз новому пізнанню багатьох явищ і процесів у державному управлінні та суспільній практиці, дає можливість проаналізувати їх витoki, динаміку розвитку, ефективність і результативність.

Розглянемо приклади деяких із них. *Системний метод* є одним із базових для усвідомлення досліджуваної нами проблеми як цілісної системи. Крізь такий дизайн ми пропускаємо кілька взаємопов'язаних явищ системного ряду – держава, громадянське суспільство, громадські організації. В ідеалі під цим методом розуміється механізм дослідження певного об'єкта як системи елементів, які взаємодіють між собою на основі звичних параметрів, при цьому не порушуючи принципів системної цілісності, структурності, множинності та ієрархічності. У нашому випадку дослідження припускає використання нових моделей взаємодії інститутів держави та інституцій громадянського суспільства, оптимізацію виявлених особливостей громадських організацій у контексті сучасних умов динамічного розвитку держави, в тому числі й у напрямку еволюції громадянського суспільства. Внутрішня система представлена розгалуженням громадських організацій і досліджується з відповідними видовими критеріям, які й характеризують сутність їх практичного функціонування. Це так звана “внутрішньо розчленована структурна цілісність” [1]. Разом із тим, системний метод деталізує багатоаспектність досліджуваної проблеми на основі інших відомих підходів [5; 7, 8].

Одним із сучасних методологічних підходів в державному управлінні сьогодні є *метод синергетики*, який розглядається як фундаментальний розділ науки про самоорганізацію. У нашому

випадку ми поширюємо це явище на суспільство і всі підвладні йому механізми. У поєднанні з системним методом він відображає цілісність складносформованих об'єктів із унікальним поєднанням їх еволюції і динаміки розвитку. В даному контексті вважаємо синергетичний метод логічним продовженням системного підходу і таким, що набуває в практичній площині соціальний статус [8, с.15]. Така думка цілком логічно пояснює соціальне призначення громадської організації як соціального інституту з початку її створення (ідеї і мотиви людей), на протязі всього процесу її життєдіяльності, а також під час досягнення заключних цілей або припинення своєї діяльності (теж соціальний фактор).

Виходячи з того, що в центрі уваги дослідження знаходяться проблеми інститутів, зокрема громадських організацій, оперуємо й *інституціональним методом*. Змістовне вираження концепту бачимо у вивченні місця і ролі нових інститутів в житті демократичного суспільства, а також їх взаємодії між собою, участі в суспільно-політичних процесах держави і т. д. Витоки інституціонального методу ведуть з давніх часів і лягли в основу теоретичних ідей та підходів багатьох мислителів, отримавши “широке поширення в соціальних, політичних, економічних науках в останні десятиліття” [10, с. 123]. Сучасний міждисциплінарний підхід до даного термінологічного обґрунтування вказує на неоднозначність думок і поглядів дослідників, учених, теоретиків і практиків. Деякі з них вважають безсистемним використання даної термінології [4, с.10]. Інституціональний метод використовується також для виявлення стійких форм між закладами взаємодії і інструментами сприяння державної політики розвитку громадських організацій, унормування їх управлінських амбіцій. Так, Н. Ільченко цілком справедливо вказує на продуктивність інституціонального підходу при вивченні “сучасних практик функціонування державних установ та організацій” [3]. При цьому вважаємо, що є серйозні підстави розраховувати на перспективи дзеркального відображення і в системі громадських організацій, де також видно ймовірність використання механізмів удосконалення управлінської діяльності в контексті суспільних інституцій.

Цілком виправдано сприяє дослідженню суспільних явищ в їх динамічному розвитку, поетапності, визначеної системності відповідних причин, що впливають на її мінливість і **метод соціальної діалектики**. Особливо важливим є його застосування при оцінці перехідних суспільно-політичних процесів, пов'язаних із загальнодержавним кризою суспільства, політичними або економічними катаклізмами,

революційними змінами, викликами загроз національній безпеці держави, неузгодженими владою з громадянським суспільством різкими змінами в стратегії розвитку політичних режимів і т. п. [6, с. 324 – 326]. Цей підхід відстежує мінливість не тільки в стабільному соціальному середовищі, а й у складних перехідних. Останні можуть породжувати все нові і складні елементи зв'язків та взаємодії структурних частин, якими в нашому випадку виступають інституції громадянського суспільства і держави. Поява нових елементів може бути різноманітною. І їх сутність ускладнюється одночасно з ускладненням суспільно-політичних процесів. Разом із тим, соціальна діалектика розглядається в цій диспозиції як розвиток суспільних ідей, що виникають особливо під час масових соціальних конфліктів. Так само і державна політика реалізується в силу конкретних умов суспільного середовища та складнощів відповідних зв'язків і взаємодії суб'єктів суспільно-політичного процесу, з огляду на відповідне утримання діяльності всіх суб'єктів, зацікавлених у розвитку публічно-управлінських відносин.

Досвід пізнання людської життєдіяльності і постійне його вдосконалення в процесі розвитку публічно-управлінських відносин сприяють динамічній еволюції структурно-інституціональних і сутнісно-функціональних властивостей головних акторів країни. Щоб проаналізувати особливості можливої оптимізації системи державної політики в сфері підтримки розвитку громадських організацій можна використовувати і **метод порівняльного аналізу та синтезу** [2, с. 3, 4].

Разом із тим, метод аналізу і синтезу по суті подібний до іншого виду наукового пізнання – **методу аналогії** [8, с. 45]. Його слід використовувати для отримання цілісної інформації про суть і властивості нових порівняльних явищ, зокрема причин виникнення та джерел фінансування громадських організацій, їх мотивованої співпраці з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, розширення можливостей співпраці на міжнародній арені і т. п.

Слід скористатися і таким складовим механізмом порівняльного аналізу як **методом сегментації**, яка служить можливістю розподілу чогось цілісного і виділення з нього якоїсь частини для проведення емпіричних експериментів. Таким чином, у результаті порівняння досліджуваних елементів ми отримаємо відповідь на наявність або відсутність однотипних або багаторівневих явищ, нових соціальних феноменів і т. п. В даному контексті сегментація передбачає аналіз окремих складових частин цілого досліджуваного об'єкта. Наприклад, вивчаючи організаційно-управлінські складові або принципи

публічного адміністрування в діяльності громадських організацій, порівнюємо характеристики функціональної здатності громадських лідерів, управлінський потенціал керівників громадських організацій, формат дії суспільних еліт і так далі. Такий сегментарний підхід дає можливість отримати реальну картину розвитку публічно-управлінських відносин і більш-менш об'єктивно оцінити перспективи мотивованих амбіцій впливу представників соціуму на народовладдя і прийняття рішень представниками влади.

Об'єктивне вивчення реального розвитку системи громадських організацій і сприяння їх динамічній життєдіяльності залишається серед головних завдань нашого дослідження. Їх результатом є використання і **структурно-функціонального методу** [9, с. 34]. У його зміст закладено аналіз безпосередньої діяльності громадських організацій крізь розуміння інституційних інтересів громадян, а отже – виконання ними колективних функцій.

Значне посилення дослідженню дає застосування **індуктивного і дедуктивного методу** [8, с. 45]. Він є своєрідним процесом статистичної фіксації даних про громадські організації, обробки та аналізу отриманих даних і, нарешті, їх систематизації. На виході, цей продукт повинен бути узагальненим і мати науково обґрунтоване вираження, який можна використовувати для підготовки аналітичних записок і уявлень для зацікавлених органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських слухань тощо. Іншими словами, цінність даного методу полягає в емпіричних даних, у верифікації функціональних цінностей громадських організацій. Проблема ж об'єктивності цих даних різнилася фахівцями за допомогою певних інструментів, в рамках спеціалізованого застосування експертних висновків індукції.

Таким чином, проаналізована система названих методологічних підходів (далеко не всіх – авт.) сприяє розкриттю базових положень дослідження місця громадських організацій у системі загальнодержавних координат і дозволяє визначити основні напрямки оптимізації державної політики сприяння розвитку громадських організацій. Говорити про певну її стабільність досить важко, оскільки досліджувана проблема є динамічним феноменом, вразливим до будь-яких змін і має традиційний вплив на суспільно-політичні відносини, явища, процеси. Тому цілком логічно, на нашу думку, визріває щоразу нова спроба осмислення і застосування сучасних суспільно-технологічних моделей, спрямованих на оптимізацію всього спектра публічно-управлінських, соціально-економічних, суспільно-політичних та інших аспектів розвитку системи загальнодержавних координат.

Література

1. Анализ социальных процессов. Центр управления финансами: Center–YF. 2019. URL: <https://center-yf.ru/data/Marketologu/analiz-socialnyh-processov.php>.
2. Гудков П. А. Методы сравнительного анализа: Учеб. пособие. Пенза: Изд-во Пенз. гос. ун-та, 2008. 81 с.
3. Ільченко Н. М. Методологія дослідження проблем державного управління: інституціональний підхід // Актуальні проблеми державного управління. 2011. № 1 (39). URL: <http://www.kbiara.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-1/doc/1/06.pdf>.
4. Кармазіна М., Шурбована О. “Інститут” та “інституція”: проблема розрізнення понять // Політичний менеджмент. 2006. № 4. С. 10—19.
5. Князев В. М., Надольний И. Ф., Бакуменко В. Д. та ін. Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми: монографія. К.: Вид-во НАДУ “Міленіум”, 2003. 320 с.
6. Лавриненко В. Н. Метод социальной диалектики в политических исследованиях // Знание. Понимание. Умение. 2012. № 4. С. 324—326.
7. Нижник Н. Г. Системный подход в организации государственного управления. М.: Изд-во УАДУ, 1998. 160 с.
8. Петровський П. М. Методологія наукового дослідження в галузі державного управління: навч. посіб. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2015. 240 с.
9. Политический процесс: основные аспекты и способы анализа / под ред. Е. Ю. Мелешиной. М.: ИНФРА-М, 2001. С. 34.
10. Шашина Э. С. Институциональный подход как методологический инструмент исследования управления человеческим капиталом // Транспортное дело России. 2016. № 6. С. 123—126.

Хаварівська Галина Степанівна

к. держ. упр., викладач кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Щодо правової культури і правової освіти науково-педагогічних працівників

Важливим напрямом державної політики в демократичних країнах є створення умов для реалізації громадянами своїх прав і свобод